

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028—2034, asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028—2034, asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamisesta (U 52/2025 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- liikenneneuvos Marjukka Vihavainen-Pitkänen, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Eemeli Heikkilä, puolustusministeriö
- johtava asiantuntija Atte Melasniemi, Liikenne- ja viestintävirasto
- toimialajohtaja Jaakko Knuutila, Väylävirasto
- edunvalvontajohtaja Malla Rannikko-Laine, Varsinais-Suomen liitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- Lapin liitto
- Pirkanmaan liitto
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Suomen Kuntaliitto
- Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- Keskuskauppakamari
- Palvelualojen työnantajat PALTA ry
- Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- Suomen Satamat ry

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2025 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 16.7.2025 ehdotuksen asetukseksi, jolla perustettaisiin Verkkojen Eurooppa, Connecting Europe Facility (CEF) -ohjelma kaudelle 2028–2034 (COM(2025) 547 final, jäljempänä CEF-asetusehdotus ja ehdotus). Samalla ehdotetaan unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi, asetusten (EU) 2021/1153 ja (EU) N:o 913/2010 muuttamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 1315/2013 kumoamisesta 13.6.2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1679 muuttamista sekä Verkkojen Eurooppa -välineestä ja asetusten (EU) N:o 1316/2013 ja (EU) N:o 283/2014 kumoamisesta 7.7.2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1153 kumoamista.

Ehdotus on osa tulevaa monivuotista rahoituskehystä vuosille 2028—2034 koskevaa ehdotuskokonaisuutta ja sisältää vuoden 2025 kiinteinä hintoina 72,25 miljardin euron investoinnit Euroopan laajuisiin verkkoihin liikenteen ja energian aloilla, mukaan lukien sotilaallinen liikkuvuus ja uusiutuvan energian rajat ylittävät hankkeet. Liikenteen toimiin, ml. sotilaallinen liikkuvuus ehdotetaan 45,752 miljardia euroa, josta sotilaallisen liikkuvuuden osuus olisi 15,752 miljardia euroa. Energia-alan toimiin ehdotetaan noin 26,5 miljardia euroa.

Asetuksella luotaisiin oikeusperusta Verkkojen Eurooppa -ohjelmalle vuosille 2028–2034 vauhdittamaan investointeja Euroopan laajuisiin liikenne- ja energiaverkkoihin (TEN-T ja TEN-E) sekä hyödyntämään sekä julkisia että yksityisiä rahoituslähteitä.

Ehdotuksen mukaan asetuksella perustettaisiin Verkkojen Eurooppa-ohjelma ja vahvistettaisiin sen tavoitteet, talousarvio vuosille 2028—2034 sekä unionin rahoitusmuodot ja niiden myöntämissäännöt. Asetuksella kumottaisiin voimassa oleva Verkkojen Eurooppa -asetus, jolla Verkkojen Eurooppa -väline on perustettu vuosien 2021—2027 monivuotisen rahoituskehyn ajaksi.

Valtioneuvoston kanta

Liikenneala ja horisontaaliset artikkelit

Suomen kantoja komission ehdotukseen EU:n seuraavaksi rahoituskehyykseksi vuosille 2028—2034 on muodostettu selvityksessä E 73/2025 vp, jossa nyt kyseessä olevan ehdotuksen näkökulmasta olennaisia kirjauksia ovat seuraavat:

Yleistä

Komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua. Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena.

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja korostaa Suomen tavoitteiden arviointia kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. On välttämätöntä löytää taso, joka ei kasvattaisi maksutaakkaamme kohtuuttomasti, mutta mahdollistaisi keskeiset painotukset, kuten

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2025 vp

puolustuksen ja kilpailukyvyyn vahvistamisen, ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme, kuten maatalouden rahoituksen.

Komission esittämät rahoituskehusehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhden-suuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisimpiin poliittisiin prioriteetteihin kuten puolustuksen ja kilpailukyvyyn vahvistamiseen.

Joustavuus

Suomi korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehyksen joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastaamaan mahdollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen.

Suomi pitää myönteisenä komission esittämää joustavuuden lisäämistä rahoituskehyksen sisällä. Niin ikään rahoituskehyksen ulkopuolisten erityisrahoitusvälineiden määrän vähentäminen ja käytön yksinkertaistaminen olisi Suomen tavoitteiden mukaista.

Suomi kuitenkin korostaa, että em. toimet tulisi toteuttaa siten, että löydetään riittävä tasapaino yhtäältä joustavuuden ja toisaalta ennakoitavuuden ja kurinalaisen budjetoinnin periaatteen välillä.

Puolustus

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa puolustuksen (ml. sotilaallinen liikkuvuus), kriisivaikutumisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen osuutta tulevassa rahoituskehysessä.

Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi.

Suomi tukee puolustusrahoitusratkaisuja, joilla tosiasiallisesti vahvistettaisiin Euroopan puolustusta. Suomen tavoitteena on, että tukea suunnataan nimenomaisesti itäisen etulinjan maille.

Ukrainan tuki

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi.

Kilpailukyky/CEF

Suomi katsoo, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä, edistäen unionin kokonaisturvallisuutta, erityisesti

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2025 vp

sotilaallista liikkuvuutta. Rahoituksessa tulisi huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet.

Suomelle on keskeistä, että sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta kohdennettaisiin Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisimpiin kohteisiin, etenkin itäisen etulinjan maille.

Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevalla rahoituksella voitaisiin vastata mahdollisimman laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin yhtenäisellä ja nyt esitettyä korkeammalla EU-rahoitusosuudella. Tämän lisäksi Suomen tavoitteena on, että myös muihin kuin sotilaallisen liikkuvuuden liikennehankkeisiin sovellettaisiin yhtä, yhtenäistä EU-rahoitusosuutta.

Sotilaallisen liikkuvuuden osalta Suomen keskeisin tavoite on, että tulevaa rahoitusta voitaisiin kohdentaa siirtymään yleiseurooppalaiseen raideleveyteen.

Liittyen kilpailukykyrahoitukseen Suomi tunnistaa kansallisten, maansisäisten verkkojen kehittämisen merkityksen Euroopan kilpailukyvyille, mutta korostaa rahoituksen markkinaehtoisuutta.

Kokonaisuudesta

Valtioneuvosto tarkastelee komission ehdotuksen yksityiskohtia osana rahoituskehityksen kokonaisuutta ja tarkentaa kantaansa neuvottelujen edetessä. Suomen lopulliset kannat muodostetaan neuvottelujen loppuvaiheessa muodostumassa olevan kokonaisuuden perusteella Suomen kokonaisuuden huomioon.

Komission ehdotusten rahoituksen mitoitukseen otetaan kantaa erikseen osana rahoituskehitysneuvottelujen kokonaisuutta.

Valtioneuvoston kantoja tarkennetaan seuraavasti:

Horisontaaliset artiklat

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisen myönteisesti Verkkojen Eurooppa -ohjelmaehdotukseen. Valtioneuvosto katsoo, että ohjelma tukee EU:n prioriteetteja ja sillä on olennainen merkitys kansallista budjettirahoitusta täydentävänä EU-tason rahoitusvälineenä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoitus kohdentuisi kilpailuun perustuen vaikuttavimmille hankkeille.

Valtioneuvosto korostaa joustavuuden tärkeyttä myös Verkkojen Eurooppa -ohjelmassa, mutta kiinnittää samalla huomioita asetusehdotuksen yleispiirteisyyteen ja korostaa ennakoitavuuden tärkeyttä liikenteen EU-rahoituksessa. Valtioneuvosto katsoo, että ohjelman toimenpiteet ja rahoitusta koskevat säännöt tulisi määritellä asetuksessa riittävän selkeästi.

Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen valmistelussa ja EU-varojen käytössä tulisi seurata EU:n varainhoitoasetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 mukaisia menettelyjä ja periaatteita.

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2025 vp

Valtioneuvosto katsoo, että olisi tarkoituksenmukaista vahvistaa jäsenvaltioiden roolia EU-väliseen toimeenpanossa. Tämän osalta jäsenvaltioille tulisi mahdollistaa riittävät vaikutusmahdollisuudet rahoituksen kohdentamiseen.

Liikenneala

Liikenne- ja infrastruktuurirahoituksen osalta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoituskehyksen eri instrumentit täydentävät toisiaan tarkoituksenmukaisesti, jotta EU-rahoitusta voitaisiin Suomessa hyödyntää valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämisen kannalta merkittäviin tarpeisiin myös osana jäsenvaltiokohtaista kumppanuussuunnitelmaa.

Valtioneuvosto on tyytyväinen sotilaallisen liikkuvuuden painotukseen. Suomen kannalta olisi keskeistä, että EU-rahoitusta ohjattaisiin puolustuksen ja turvallisuuden kannalta kriittisimpien puutteiden korjaamiseen EU:n määrittelemien sotilaallisen liikkuvuuden käytävien lisäksi myös laajemmin TEN-T-verkolle.

Sotilaallisen liikkuvuuden osalta valtioneuvosto korostaa, että muuttuneessa turvallisuustilanteessa jäsenvaltioiden erityisolosuhteet huomioiden TEN-T-verkon haavoittuvimmissa kohdissa varmentavien yhteyksien (esimerkiksi kriittisten siltojen kiertoreittien) ja sotilaallisen liikkuvuuden keskeisten solmukohtien, mm. satamien, kehittämisen tulisi olla EU-rahoituskelpoisia myös TEN-T-verkon ulkopuolella.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksessa huomioidaan Suomen erityisolosuhteen ja sijainti itälaidalla, jossa rajat ylittäviä maayhteyksiä muiden jäsenvaltioiden kanssa on hyvin vähän.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että asetusehdotuksen liitteessä tunnistetut rajat ylittävät yhteydet huomioivat myös eurooppalaisen merialueen sekä TEN-T-satamat.

Sen sijaan valtioneuvosto pitää riittämättömänä liikenne- ja infrastruktuurirahoitusta ohjaavassa liitteessä Suomen ainoana yhteytenä tunnistettua rajat-ylittävää osuutta Uumaja—Luulaja—Oulu.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rajat ylittävä ulottuvuus laajennetaan koskemaan Suomen osalta laajemmin eurooppalaisia liikennekäytäviä, jotta valtakunnallisen liikennejärjestelmän kannalta kriittisimmät tarpeet olisivat Verkkojen Eurooppa -ohjelman rahoituksen piirissä ja näin Suomi olisi rahoituksen osalta mahdollisimman tasavertaisessa asemassa suhteessa muihin EU-maihin.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä jäänmurron huomioimista Verkkojen Eurooppa -ohjelmassa Euroopan huoltovarmuuden, turvallisuuden ja sisämarkkinoiden toiminnan näkökulmasta.

Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä, että tuleva rahoituskehys edistäisi digitaalisten liikennejärjestelmien kehittämistä. Lisäksi valtioneuvosto pitää tärkeänä, että tulevassa liikenne- ja infrastruktuurirahoituksessa varmistettaisiin liikenneinfrastruktuurin modernisointia koskeva riittävä rahoitus.

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2025 vp

Valtioneuvosto korostaa, että EU:n strategisen kilpailukyvyn ja päästövähennysten kannalta on tärkeää ohjata jatkossakin EU-rahoitusta liikenteen vähähiilistämiseen ja käyttövoimamurroksen edistämiseen. Vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin sisällyttäminen CEF-asetukseen on kannatettavaa.

Energia-ala

Valtioneuvosto pitää Verkkojen Eurooppa -välineen energiarahoituksen ehdotettu määrärahojen kasvua huomattavana. Lähtökohtaisesti energiainfrastruktuuriin tehtävät investoinnit tulisi tehdä markkinaehtoisesti.

Valtioneuvosto pitää myönteisenä Verkkojen Euroopan energia-alan rahoituksen jatkamista EU:n rajat ylittävien sähkön ja vedyn siirtoyhteyksiin ja älyverkkohankkeisiin. Lisäksi on hyvä, että tukea uusiutuvan energian rajat ylittäviä hankkeille jatketaan. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että unionin uusiutuvan energian rahoitusmekanismiin osoitettavien määrärahojen määrä on rajattu viiteen prosenttiin ohjelman määrärahoista.

Valtioneuvoston ensisijaisena tavoitteena on, että CEF-rahoituksella ei tulisi tukea jäsenvaltioiden sisäisiä energiainfrastruktuuri-investointeja.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Liikenteen osalta CEF-ohjelman eli Verkkojen Eurooppa -välineen painotus on jäsenvaltioiden rajat ylittävissä hankkeissa, satamissa sekä sotilaallisen liikkuvuuden hankkeissa sotilaallisen liikkuvuuden käytävillä. Lisäksi rahoitusta voidaan kohdentaa myös toimenpiteille, jotka tähtäävät muun muassa älykkään, resilientin, hiilettömän ja kestäväen TEN-T-verkon kehittämiseen.

(2) Valiokunta toteaa tyytyväisyydellä, että liikennejärjestelmän kehittämiseksi tärkeä Verkkojen Eurooppa -väline saisi komission ehdotuksen mukaan merkittäviä lisäpanostuksia. Liikenteen osalta painotus olisi rajat ylittävissä hankkeissa TEN-T-verkon ydin- ja laajennetun ydinverkon loppuun saattamiseksi sekä sotilaallisen liikkuvuuden kaksikäyttöhankeissa, prioriteettihankkeissa eli hotspoteissa ja sotilaallisen liikkuvuuden käytävissä. Valiokunta pitää painotuksia perusteltuina.

(3) Euroopan liikenneinfrastruktuurin on jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä huomioiden unionin kokonaisturvallisuus. Valiokunta korostaa, että rahoituksessa tulee huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet. Sotilaallisen liikkuvuuden lisäpanostukset voivat merkittävästi tukea liikenneinfrastruktuurin kehittämistä. Kehityksessä tulee huomioida koko liikennejärjestelmä ja myös rajat ylittävien palveluiden rooli. Tämä tukisi entistä paremmin myös liikennejärjestelmän varautumisen tarpeita.

(4) Saadun selvityksen mukaan Suomen haasteena niin sanotun yleisen liikenne- ja rahoituksen osalta on sijainti unionin itälaidalla, jossa rajat ylittäviä yhteyksiä on vähän. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemukseen siitä, että tulevilla rahoituksella tulisi voida vastata mahdollisim-

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2025 vp

man laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin yhtenäisellä ja esitettyä korkeammalla EU-rahoitusosuudella. Valiokunta toteaaakin, että rajat ylittävien hankkeiden osalta on syytä selvittää mahdollisuutta rakentaa ja rahoittaa EU:n rahoituskehyksien puitteissa uusia kiinteitä yhteyksiä toisiin EU-jäsenvaltioihin. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että myös arktisen alueen strateginen merkitys on kasvanut, mikä edellyttää kestäväää kaksikäyttöistä liikenneinfrastruktuuria.

(5) Valiokunta pitää hyvänä, että Suomi korostaa maakohtaisten suositusten ei-sitovaa luonnetta osana NRP-suunnitelmia. Valiokunta kiinnittääkin huomiota TEN-T-verkkoinstrumentin kannalta suunnitteluun. Tilanteiden muuttuessa verkkoa ei ole mahdollista muuttaa joustavasti vastaamaan uusia tarpeita ja haasteita. Tämän vuoksi jatkoneuvotteluissa tulee pyrkiä siihen, että NPR-suunnitelmaan voidaan sisällyttää TEN-T-verkon ulkopuolista kaksikäytölle tärkeää liikenneinfrastruktuuria. Suomessa tämä koskee pohjoisen tarpeiden lisäksi varsinkin Itä-Suomea ja poikittaisliikennettä.

(6) Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää riittämättömänä, että liikenne- ja viestintäministeriön ohjaavassa liitteessä Suomen ainoana yhteytenä on tunnistettu rajat ylittävä osuus Uumaja—Luulaja—Oulu.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 20.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jouni Ovaska kesk
varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Marko Asell sd
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Mauri Kontu kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Martin Paasi kok

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2025 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula